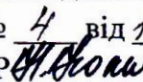

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ТА ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

навчально-методичною радою ІДГУ
протокол № 4 від 15.01.2019р.
голова НМР Н. М. Кольшун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ»

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 07 Управління і адміністрування
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(код і назва спеціальності)

освітня програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: економіка та управління підприємством (зі знанням англійської мови)
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

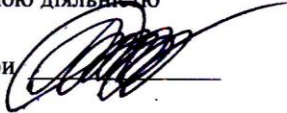
Гарант освітньо- професійної програми

Сергаченко Л.М.

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО

кафедрою управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Завідувач кафедри

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності

Редькова О.В.

(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми: Степанова Н.О.

Рецензенти програми: д.е.н., проф. Меркулов М.М. _____

к.е.н проф. Сосновський А.В. _____

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	денна	заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	24	6
Модулів:	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин:120		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2-4	Лабораторні заняття:	
Семестр: 4-8	Семінарські заняття:	
	24	6
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 3		
- самостійна робота:4	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	72	108
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом навчальної дисципліни є процес цілеспрямованого закономірного формування витрат за їх видами, місцями та носіями за постійного контролю рівня витрачання ресурсів і стимулювання економії.

Метою вивчення дисципліни «Управління витратами» є набуття теоретичних та відпрацювання практичних навичок формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня та обґрунтування оптимальних господарських рішень.

Передумовами для вивчення дисципліни «Управління витратами» є поглиблення та конкретизація знань студентів, здобутих в процесі вивчення дисциплін «Економіка підприємства», «Фінанси підприємства», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Основи менеджменту».

Міждисциплінарні зв'язки : навчальна дисципліна «Управління витратами» поглиблює та конкретизує знання студентів, здобуті в процесі вивчення дисциплін «Економіка підприємства», «Фінанси підприємства», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Основи менеджменту».і тісно пов'язана з навчальними дисциплінами «Бухгалтерський облік», «Контролінг».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі

результати навчання:

1. Знання

знати:

- чинне законодавство, яке регламентує управління витратами;
- теоретичні основи системи управління витратами ;
- формування витрат за місцями і центрами відповідальності;
- методичні основи обчислення собівартості окремих виробів;
- аналіз системи «витрати—випуск—прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень;
- контроль витрат і стимулювання економії ресурсів;
- оптимізацію операційної системи підприємства за критерієм витрат

2. Уміння.

вміти:

- виявляти фактори, що зумовлюють рівень витрат;
- оцінювати систему управління витратами;
- виявляти витрати за місцями і центрами відповідальності;
- розраховувати собівартість окремих виробів;
- здійснювати контроль витрат;
- аналізувати систему «витрати—випуск—прибуток»;
- оптимізувати операційну систему підприємства.

3. Комунікації :

- показувати уміння працювати автономно та в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей;
- використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
- оволодіти навичками письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.

4. Автономність та відповідальність:

- відповідальність за прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування;
- управління комплексними діями або проектами;
- відповідальність професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб;

- здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)					
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
1	Теоретичні засади управління витратами.	4	2	2			6	4	2	2			9
2	Характеристика витрат, їх класифікація і структура.	4	2	2			6						9
3	Калькулювання собівартості, як основа управління виробничими витратами.	4	2	2			6	4	2	2			10
4	Методика управління витратами підприємства.	4	2	2			6						10
5	Система управління витратами та їх формування за центрами відповідальності.	4	2	2			6						10
6	Аналіз системи «Витрати - випуск - прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень .	8	4	4			8	4	2	2			10
7	Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів.	4	2	2			6						10
8	Економічний механізм визначення матеріальних витрат для управління і контролю.	4	2	2			6						10
9	Економічний механізм визначення необоротних матеріальних і нематеріальних активів для управління і контролю.	4	2	2			6						10
10	Аналіз і оцінка ефективності управління витратами виробництва	4	2	2			6						10
11	Шляхи вдосконалення методів обліку і контролю витрат виробництва	4	2	2			4						6

	Підготовка до МКР					4					4
Разом:		48	24	24		72	12	6	6		108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Теоретичні засади управління витратами

Поняття та сутність витрат. Економічні положення еволюції управління витратами. Визначення предмету, об'єктів і суб'єктів управління витратами. Мета і завдання дисципліни. Основні принципи та складові управління витратами. Елементи системи управління витратами та їх взаємозв'язок. Етапи розвитку теорії управління витратами. Основні функції управління витратами і їх взаємодія. Роль і значення управління витратами в умовах ринкової економіки. Місце управління витратами в системі менеджменту підприємств і організацій.

Тема 2. Характеристика витрат, їх класифікація і структура.

Поняття та визначення витрат. Склад і характеристика витрат. Класифікація затрат на виробництво. Структура виробничих затрат підприємств. Характеристика одноразових і поточних витрат. Характер реактування витрат при змінах обсягу діяльності підприємства. Поведінка змінних і постійних витрат при змінах обсягу діяльності підприємства. Оцінка витрат і побудова їх функції. Методи визначення функції витрат, їх сутність і порівняльна характеристика. Законодавчі та нормативні акти, що визначають склад витрат і доходів. Формування витрат за місцем виникнення та центрами витрат. Різновиди та характеристика центрів відповідальності.

Тема 3. Калькулювання собівартості, як основа управління виробничими витратами.

Поняття калькулювання, його роль і значення в системі управління. Принципи і завдання калькулювання. Види калькуляцій і їх використання в управлінні витратами. Етапи розвитку і сучасний стан калькулювання. Об'єкти калькулювання, їх характеристика і зв'язок з виробничим обліком та об'єктами обліку затрат. Калькуляційні одиниці, їх види і використання. Методика калькулювання собівартості. Система обліку і калькулювання за повними, змінними і нормативними витратами.

Тема 4. Методика управління витратами підприємства.

Управління змінними витратами. Система управління матеріальними витратами та їх розрахунки. Методи управління матеріальними витратами. Складові та принципи управління трудовими витратами. Управління витратами, пов'язаними з експлуатацією

виробничого устаткування, машин і механізмів. Управління постійними витратами. Управління загальновиробничими витратами. Характеристика адміністративних витрат та управління ними. Управління витратами на збут продукції. Класифікація та суть управління фінансовими витратами. Управління непродуктивними витратами.

Тема 5. Система управління витратами та їх формування за центрами відповідальності.

Функції і побудова системи управління витратами. Управління витратами як процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями і носіями за постійного контролю їх рівня та стимулювання зниження. Важливість обґрунтування рівня витрат і контролю формування їх за центрами відповідальності. Функціональний аспект системи управління витратами: нормування, планування, облік, аналіз витрат, стимулювання їх зниження. Організаційна система управління витратами на підприємствах.

Місця витрат і центри відповідальності. Поняття «місця витрат». Ієрархічна структура місць витрат на підприємстві. Центри відповідальності за витрати (центри витрат) і центри прибутку. Мета диференціації витрат за місцями їх формування і центрами відповідальності: контроль витрат, персоніфікація відповідальності за їх рівень, підвищення точності обчислення витрат за їх носіями. Вимоги до організації центрів відповідальності: гомогенність результатів, можливість однозначного обчислення витрат, наявність персональної відповідальності за регульовані витрати. Функціональний і територіальний критерії організації центрів відповідальності.

Тема 6. Аналіз системи «Витрати - випуск - прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень.

Сутність і передумови аналізу системи «витрати – випуск - прибуток» (CVP).

Зв'язок витрат, обсягу виробництва (операційної діяльності) та прибутку. Економічне значення моделювання та аналізу цього співвідношення. Спрощена модель лінійних співвідношень за CVP-аналізу та графічна інтерпретація її. Показники, що обчислюються та аналізуються за CVP-аналізу. Розподіл витрат на змінні та постійні. Роль маржинального прибутку в аналізі та прийнятті рішень.

Аналіз рівноваги та безпеки операційної діяльності. Вплив постійних витрат на прибутковість діяльності підприємства. Рівноважний (беззбитковий) обсяг операційної діяльності (виробництва). Визначення беззбиткового обсягу операційної діяльності у натуральному і грошовому вимірі. Беззбитковість і безпека діяльності підприємства та його підрозділів. Обчислення рівня економічної безпеки підприємства.

Залежність прибутку від операційної активності та структури витрат. Значення

управління прибутком і факторами його формування. Визначення рівня операційної активності (обсягу виробництва), що забезпечує цільовий прибуток. Залежність прибутку від операційної активності. Операційний ліверидж (важіль), визначення його та застосування в оперативному аналізі.

Тема 7. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів.

Облік і звітність як елементи контролю витрат. Роль контролю витрат у підтриманні режиму економії. Організаційна побудова системи обліку витрат і руху матеріальних цінностей. Диференціація і повнота обліку регульованих витрат за місцями їх формування. Оснащеність місць витрат засобами обліку безперервних форми звітності.

Методи контролю витрат. Порівняння фактичних витрат з плановими. Умови порівнянності фактичних і планових витрат за певний період. Необхідність перерахування планових витрат на фактичний обсяг продукції. Особливості контролю рівня витрат за нормативної системи обліку (стандарт-кост). Облік та аналіз відхилень фактичних витрат від нормативних за центрами відповідальності.

Стимулювання економії ресурсів. Необхідність стимулювання персоналу підприємства щодо економного використання ресурсів і оптимальних витрат. Форми стимулювання залежно від величини економії, яку можна спрямувати на преміювання за зниження витрат.

Тема 8. Економічний механізм визначення матеріальних витрат для управління і контролю.

Управління матеріальним ресурсами. Структура матеріальних витрат. Обчислення потреби у матеріальних ресурсах. Нормативи витрат. Методи нормування витрат матеріальних ресурсів. Задачі аналізу використання матеріальних ресурсів. Вимоги до аналізу. Показники використання матеріальних ресурсів: матеріалосміність, матеріаловіддача коефіцієнт використання матеріальних ресурсів.

Система регулювання запасів. Взаємозв'язок розмірів запасів матеріалів та ефективності роботи підприємства. Функції управління виробничими запасами.

Управління витратами на оплату праці. Основна заробітна плата. Додаткова заробітна плата. Структура заробітної плати. Тарифна система оплати праці. Тарифна сітка. Тарифні ставки. Тарифно-кваліфікаційні характеристики. Мінімальна заробітна плата та її функції. Відрядна та почасова форми оплати праці. Системи оплати праці.

Тема 9. Економічний механізм визначення необоротних матеріальних і нематеріальних активів для управління і контролю.

Визначення витрат підприємства, пов'язаних з використанням необоротних активів.

Особливості обліку та оцінки основних засобів, Первісна, залишкова, ліквідаційна вартості. Визначення терміну корисного використання об'єкту. Методи нарахування амортизації та їх використання для формування витрат.

Визнання та оцінка нематеріальних активів, їх складові. Необхідність аналітичної та професійної оцінки об'єктів інтелектуальної власності. Ринкова, інвестиційна вартості об'єкту. Витратний, прибутковий (дохідний), ринковий (порівняльний) підходи щодо оцінки досліджуваної категорії.

Тема 10. Аналіз і оцінка ефективності управління витратами виробництва.

Обґрунтування системи показників, що характеризують ефективність управління витратами виробництва. Показники матеріаломісткості, зарплатоємності, енергоємності та прибутковості витрат.

Аналіз і оцінка ефективності управління витратами виробництва за відхиленнями від норм і нормативів. Причини відхилень у витрачанні матеріалів, по продуктивності праці, по ставці заробітної плати, по обсягах виробництва, по валовому прибутку, по ціні реалізації та за обсягами реалізації. Методичні підходи до визначення розмірів відхилень

Тема 11. Шляхи вдосконалення методів обліку і контролю витрат виробництва

Створення прозорої інформаційної політики підприємства, яка характеризує фактичні витрати виробництва. Вибір методів обліку витрат на виробництві.

Вдосконалення бухгалтерської звітності відповідно до міжнародних вимог. Стратегічне управління виробництвом.

Мотиваційні аспекти зниження витрат виробництва на вітчизняних підприємствах.

5.2. Тематика семінарських (практичних, лабораторних) занять

Тема 1. Теоретичні засади управління витратами.

1. Сутність та роль витрат у функціонуванні підприємства.
2. Основні принципи та складові управління витратами.
3. Етапи розвитку теорії управління витратами.
4. Основні функції управління витратами і їх взаємодія.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає сутність управління витратами?
2. Визначте економічну сутність витрат підприємства, охарактеризуйте їх різновиди.
3. Назвіть основні законодавчі та нормативно-правові документи, що регламентують склад витрат та визначають собівартість продукції.

Тема 2. Характеристика витрат, їх класифікація і структура.

- 1.1. Класифікація витрат і її практичне значення.
- 1.2. Структура витрат і фактори, що її визначають.
- 1.3 Сутність витрат з позиції управлінського обліку.

Питання для обговорення: 1. За якими ознаками класифікують поточні витрати підприємства?

2. Розкрийте сутність витрат з позиції управлінського обліку?
3. Розкрийте особливості та відмінні риси постійних та змінних витрат.
4. Охарактеризуйте терміни «собівартість продукції», «повна собівартість продукції».
5. Які витрати відносять до прямих, а які – до непрямих? Наведіть приклади.
6. Які аспекти структури витрат мають практичне значення?
7. Охарактеризуйте релевантні та нерелевантні витрати.
8. Яким чином співвідносяться витрати і собівартість продукції за певний період.

Тема 4. Методика управління витратами підприємства

1. Функціональний аспект системи управління витратами.
2. Формування планових і фактичних витрат.
3. Методи формування витрат.
4. Витрати як база ціни і фактор прибутковості.

Питання для обговорення:

1. Що розуміють під поняттям «управління витратами»?
2. У чому полягає мета управління витратами?
3. Які Вам відомі принципи управління витратами?
4. Охарактеризуйте функціональний та організаційний аспекти системи управління витратами. Який з них є первинним?
5. Які особливості обчислення планових і фактичних витрат?
6. Надайте визначення поняттям «норма», «норматив», «нормативна база».

Тема 5. Система управління витратами та їх формування за центрами відповідальності.

1. Сутність, значення та роль системи управління витратами в системі управління господарською діяльністю підприємства
2. Функції і особливості побудови системи управління витратами.
3. Місця витрат і центри відповідальності.

Питання до обговорення:

1. Важливість обґрунтування рівня витрат і контролю формування їх за центрами відповідальності.

2. Управління витратами як процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями і носіями за постійного контролю їх рівня та стимулювання зниження.
3. Функціональний аспект системи управління витратами: нормування, планування, облік, аналіз витрат, стимулювання їх зниження.
4. Організаційна система управління витратами на підприємствах.
5. Ієрархічна структура місць витрат на підприємстві.
6. Центри відповідальності за витрати (центри витрат) і центри прибутку.
7. Мета диференціації витрат за місцями їх формування і центрами відповідальності: контроль витрат, персоналізація відповідальності за їх рівень, підвищення точності обчислення витрат за їх носіями.

Тема 6. Аналіз системи «Витрати - випуск - прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень.

1. Сутність і передумови аналізу системи «витрати–випуск–прибуток» (CVP).
2. Аналіз рівноваги та безпеки операційної діяльності.
3. Залежність прибутку від операційної активності та структури витрат.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає сутність ВВП-аналізу?
2. Які передумови передбачає ВВП-аналіз?
3. Назвіть показники, що обчислюються та аналізуються в процесі ВВП-аналізу.
4. Надайте визначення поняттю «маржинальний прибуток» і яким чином він обчислюється?
5. Наведіть графічну інтерпретацію лінійної динаміки витрат і виручки та визначте точку беззбитковості за графічним методом.
6. Як аналітично визначити беззбитковий обсяг продукції в однопродуктовому виробництві?
7. У чому полягає сутність готівкової беззбитковості

Тема 7. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів.

1. Облік і звітність як елементи контролю витрат.
2. Методи контролю витрат.
3. Стимулювання економії ресурсів.

Питання до обговорення:

1. Назвіть основні завдання контролю витрат.
2. Які види обліку поєднує в собі система обліку витрат підприємства?
3. З'ясуйте сутність і сферу застосування оперативного обліку.
4. Назвіть специфічні риси бухгалтерського обліку. Які можливості надає аналітичний

бухгалтерський облік за управління витратами?

5. У чому полягають управлінський та фінансовий аспекти бухгалтерського обліку?
6. Що таке статистичний облік? Його особливості.
7. Які види контролю розрізняють за рівнем аналізу витрат; за технологією контролю витрат?

Тема 8. Економічний механізм визначення матеріальних витрат для управління і контролю.

1. Управління матеріальним ресурсами.
2. Система регулювання запасів.
3. Управління витратами на оплату праці.

Питання до обговорення:

1. Структура матеріальних витрат.
2. Обчислення потреби у матеріальних ресурсах.
3. Нормативи витрат.
4. Методи нормування витрат матеріальних ресурсів.
5. Задачі аналізу використання матеріальних ресурсів.
6. Вимоги до аналізу.
7. Показники використання матеріальних ресурсів матеріалоємність, матеріало-ловіддача, коефіцієнт використання матеріальних ресурсів.
8. Взаємозв'язок розмірів запасів матеріалів та ефективності роботи підприємства.
9. Функції управління виробничими запасами

Тема 9. Економічний механізм визначення необоротних матеріальних і нематеріальних активів для управління і контролю.

1. Визначення витрат підприємства, пов'язаних з використанням необоротних активів.
2. Поняття інтелектуального капіталу та практичні підходи до його оцінки.
3. Визнання та оцінка нематеріальних активів, їх складові.

Питання до обговорення:

1. Особливості обліку та оцінки основних засобів.
2. Первісна, залишкова ліквідаційна вартості.
3. Визначення терміну корисного використання об'єкту.
4. Методи нарахування амортизації та їх використання для формування витрат.
5. Необхідність аналітичної та професійної оцінки об'єктів інтелектуальної власності.
6. Ринкова та інвестиційна вартості об'єкту.
7. Витратний, прибутковий (дохідний), ринковий (порівняльний) підходи щодо оцінки досліджуваної категорії.

Тема 10. Аналіз і оцінка ефективності управління витратами виробництва.

1. Обґрунтування системи показників, що характеризують ефективність управління витратами виробництва.
2. Аналіз і оцінка ефективності управління витратами виробництва за відхиленнями від норм і нормативів.
3. Причини відхилень у витрачанні матеріалів, по продуктивності праці, по ставці заробтної плати, по обсягах виробництва, по валовому прибутку, по ціні реалізації та за обсягами реалізації.
4. Методичні підходи до визначення розмірів відхилень.

Питання до обговорення:

1. Що таке планування витрат підприємства?
2. Які витрати включаються до виробничої собівартості? Які не включаються? Чим це зумовлено, поясніть.
3. Що таке собівартість реалізованої продукції? Чим вона відрізняється від виробничої?
4. Які існують методи розрахунку собівартості продукції? У чому їх сутність?
5. Дайте характеристику загального підходу до класифікації витрат підприємства.
6. Яким чином класифікують виробничі витрати за економічними елементами?
7. Як класифікуються операційні витрати з метою визначення фінансового результату діяльності підприємства?

Тема 11. Шляхи вдосконалення методів обліку і контролю витрат виробництва

1. Створення прозорої інформаційної політики підприємства, яка характеризує фактичні витрати виробництва.
2. Вдосконалення бухгалтерської звітності відповідно до міжнародних вимог.
3. Мотиваційні аспекти зниження витрат виробництва на вітчизняних підприємствах.

Питання до обговорення:

1. Які інструменти можна використати при вдосконаленні управління витратами на підприємстві?
2. Які чинники впливають на систему управління витратами?
3. Які методи можна використовувати при впровадженні системи управління витратами?
4. В чому заключається функціональний підхід до системи управління витратами?
5. За допомогою яких показників можна оцінити ефективність системи управління витратами на підприємстві?
6. Які елементи можна виділити в системі управління витратами підприємства?
7. Розкрийте поняття економічної політики підприємства у сфері формування витрат.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

Самостійна робота студента (далі – СРС) як невід’ємна складова освітнього процесу у вищому навчальному закладі є однією з форм оволодіння навчальним матеріалом поза межами аудиторної роботи, в час, вільний від обов’язкових навчальних занять. Кожен вид самостійної роботи фіксується в академічному журналі окремою графою. Результативність виконання конкретних завдань для СРС оцінюється в балах від «0» до «5» і фіксується в академічному журналі.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з дисципліни «Управління витратами»:

Обов’язкові:

- підготовка до семінарських занять: обробка лекційного матеріалу та вивчення окремих питань, що винесені на самостійне опрацювання;
- систематизація вивченого матеріалу дисципліни перед написанням МКР та іспитом;

Вибіркові:

- підготовка повідомлень.

Розподіл годин на виконання СРС

№з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	7	2
2.	Підготовка до семінарських занять;	24	6
3.	Підготовка до модульного (проміжного) контролю	4	4
4.	Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку, в т.ч. конспектування за заданим планом:	27	96
5.	Підготовка і написання рефератів	10	-
	Разом	72	108

Завдання для самостійної роботи студентів

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми звітності	Література
		Денна форма навчання (заочна форма)		
Тема 1. Теоретичні засади управління	Перелік питань: 1. Організаційно-	6 (9)	Конспект, усне опитування, тести	[4,9,10,16, 19,20,22.].

витратами	економічний механізм управління витратами на підприємстві. 2. Поняття «витрати». 3. Витрати як процес формування і використання ресурсів. 4. Різновиди витрат.			
Тема 2. Характеристика витрат, їх класифікація і структура.	Перелік питань: 1. Витрати у натуральному і грошовому вимірі. 2. Грошові видатки і витрати, що формують вартість продукції. 3. Класифікація витрат і її практичне значення. 4. Різноманітність витрат і їх групування за певними ознаками. 5. Сумарні витрати підприємства і витрати на одиницю продукції.	6(9)	Конспект, усне опитування, тести	[4,9,10,16, 19,20,22.].
Тема 3. Калькулювання собівартості, як основа управління виробничими витратами.	Перелік питань: 1. Калькуляційні одиниці (носії витрат) на підприємстві. 2. Проектно-кошторисні, планові, нормативні, фактичні калькуляції, їх призначення і зв'язок. 3. Специфіка калькулювання в одно-, багатопродуктовому виробництві, у виробництві з комплексною переробкою сировини.	6(10)	Конспект, усне опитування, тести	[4,9,10,16, 19,20,22.].
Тема 4. Методика управління витратами підприємства.	Перелік питань: 1. Методи управління матеріальними витратами. 2. Складові та принципи управління трудовими витратами. 3. Управління витратами, пов'язаними з експлуатацією виробничого устаткування, машин і механізмів. 4. Управління загальновиробничими витратами. 5. Управління непродуктивними витратами.	6(10)	Конспект, усне опитування, тести	[4,9,10,16, 19,20,22.].
Тема 5. Система управління витратами та їх формування за центрами відповідальності.	Перелік питань: 1. Місця витрат і центри відповідальності. 2. Поняття «місця витрат». 3. Ієрархічна структура місць витрат на підприємстві.	6 (10)	Конспект, усне опитування, тести	[4,9,10,16, 19,20,22.].

	<p>4. Центри відповідальності за витратами (центри витрат) і центри прибутку.</p> <p>5. Мета диференціації витрат за місцями їх формування і центрами відповідальності.</p>			
Тема 6. Аналіз системи «Витрати - випуск - прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень	<p>Перелік питань:</p> <p>1. Спрощена модель лінійних співвідношень за CVP-аналізу та графічна інтерпретація її.</p> <p>2. Показники, що обчислюються та аналізуються за CVP-аналізу.</p> <p>3. Розподіл витрат на змінні та постійні.</p> <p>4. Роль маржинального прибутку в аналізі та прийнятті рішень.</p>	8 (10)	Конспект, усне опитування, тести	[4,9,10,16, 19,20,22.].
Тема 7. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів	<p>Перелік питань:</p> <p>1. Методи контролю витрат.</p> <p>2. Порівняння фактичних витрат з плановими.</p> <p>3. Умови порівнянності фактичних і планових витрат за певний період.</p> <p>4. Необхідність перерахування планових витрат на фактичний обсяг продукції.</p>	6 (10)	Конспект, усне опитування, тести	[4,9,10,16, 19,20,22.].
Тема 8. Економічний механізм визначення матеріальних витрат для управління і контролю.	<p>Перелік питань:</p> <p>1. Задачі аналізу використання матеріальних ресурсів.</p> <p>2. Вимоги до аналізу.</p> <p>3. Показники використання матеріальних ресурсів: матеріалоємність, матеріаловіддача коефіцієнт використання матеріальних ресурсів.</p>	6 (10)	Конспект, усне опитування, тести	[4,9,10,16, 19,20,22.].
Тема 9. Економічний механізм визначення необоротних матеріальних і нематеріальних активів для управління і контролю.	<p>Перелік питань:</p> <p>1. Особливості обліку та оцінки основних засобів.</p> <p>2. Амортизація основних засобів.</p> <p>3. Визнання та оцінка нематеріальних активів, їх складові.</p> <p>4. Витратний, прибутковий (дохідний), ринковий (порівняльний) підходи щодо оцінки досліджуваної категорії</p>	6 (10)	Конспект, усне опитування, тести	[4,9,10,16, 19,20,22.].
Тема 10. Аналіз і оцінка ефективності управління виробництва за відхилен-	<p>Перелік питань:</p> <p>1. Аналіз і оцінка ефективності управління витратами виробництва за відхилен-</p>	6 (10)	Конспект, усне опитування, тести	[4,9,10,16, 19,20,22.].

тратами виробництва	нями від норм і нормативів. 2.Причини відхилень у витрачанні матеріалів, по продуктивності праці, по ставці заробітної плати, по обсягах виробництва, по валовому прибутку, по ціні реалізації та за обсягами реалізації. 3.Методичні підходи до визначення розмірів відхилень			
Тема 11. Шляхи вдосконалення методів обліку і контролю витрат виробництва	Перелік питань: 1. Вдосконалення бухгалтерської звітності відповідно до міжнародних вимог. 2.Стратегічне управління виробництвом. 3. Мотиваційні аспекти зниження витрат виробництва на вітчизняних підприємствах	4 (6)	Конспект, усне опитування, тести	[4,9,10,16, 19,20,22.].
Підготовка до МКР		4 (4)		
Разом		72 (108)		

Тематика індивідуальних (групових) завдань

Тематика рефератів

1. Сутність витрат, види та форми собівартості продукції.
2. Функції управління витратами.
3. Загальна схема та взаємозв'язок управління витратами на підприємстві.
4. Принципи управління витратами.
5. Завдання та основні ознаки класифікації витрат.
6. Основні ознаки класифікації витрат.
7. Класифікація витрат на виробництво.
8. Залежність витрат від обсягів виробництва.
9. Точка беззбитковості на основі аналізу „витрати – випуск - прибуток”. Маржинальний прибуток.
10. Точка беззбитковості та визначення короткотермінового результату на основі сум покриття.
11. Графіки беззбитковості: на основі змінних витрат, з диференціацією постійних витрат за рівнями покриття, з диференціацією постійних витрат за статтями витрат.
12. Альтернативні витрати, релевантність та прийняття управлінських рішень.
13. Основні завдання планування витрат.

14. Попередня оцінка витрат. Інтервал допустимих витрат на виробництво та реалізацію продукції.
15. Поточні кошториси витрат на виробництво, витрат на утримання функціональних відділів та служб. Комплексні та цільові кошториси.
16. Витрати по стадіям життєвого циклу продукту. Поетапний (постадійний) склад витрат.
17. Визначення та нормування витрат з метою стабілізації та зниження. Основні групи методів розрахунку окремих елементів витрат.
18. Склад витрат на якість. Класифікація витрат на якість.
19. Співвідношення рівня витрат та необхідної якості продукції.
20. Використання функціонально-вартісного аналізу для зниження витрат на продукцію.
21. Види запасів на підприємстві.
22. Оцінка матеріальних запасів при їх списанні на витрати виробництва та витрати обігу.
23. Вплив управління запасами на витрати підприємства та економічний результат його роботи.
24. Калькулювання собівартості. Види калькуляцій. Методи калькулювання собівартості продукції.
25. Аналіз загальної суми витрат на виробництво продукції. Склад робіт за аналізом витрат на підприємстві.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Форми і методи поточного контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять (включає, в тому числі, перевірку якості підготовки завдань, які винесені на самостійне вивчення та виконання) і має на меті перевірку рівня підготовленості студента. Формами проведення поточного контролю з дисципліни є:

- 1) усні опитування на семінарських заняттях;
- 2) заслуховування повідомлень, які підготували студенти;
- 3) виконання тестових завдань тощо

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: Відповіді на питання (усні та письмові), доповіді; тести; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; виступи на наукових заходах тощо.

Перелік контрольних питань

1. Сутність витрат, види та форми собівартості продукції.
2. Функції управління витратами.
3. Загальна схема та взаємозв'язок управління витратами на підприємстві.
4. Принципи управління витратами.
5. Завдання та основні ознаки класифікації витрат.
6. Основні ознаки класифікації витрат.
7. Класифікація витрат на виробництво.
8. Залежність витрат від обсягів виробництва.
9. Точка беззбитковості на основі аналізу „витрати – випуск - прибуток”. Маржинальний прибуток.
10. Точка беззбитковості та визначення короткотермінового результату на основі сум покриття.
11. Графіки беззбитковості: на основі змінних витрат, з диференціацією постійних витрат за рівнями покриття, з диференціацією постійних витрат за статтями витрат.
12. Альтернативні витрати, релевантність та прийняття управлінських рішень.
13. Основні завдання планування витрат.
14. Попередня оцінка витрат. Інтервал допустимих витрат на виробництво та реалізацію продукції.
15. Поточні кошториси витрат на виробництво, витрат на утримання функціональних відділів та служб. Комплексні та цільові кошториси.
16. Витрати по стадіям життєвого циклу продукту. Поетапний (постадійний) склад витрат.
17. Визначення та нормування витрат з метою стабілізації та зниження. Основні групи методів розрахунку окремих елементів витрат.
18. Склад витрат на якість. Класифікація витрат на якість.
19. Співвідношення рівня витрат та необхідної якості продукції.
20. Використання функціонально-вартісного аналізу для зниження витрат на продукцію.
21. Види запасів на підприємстві.
22. Оцінка матеріальних запасів при їх списанні на витрати виробництва та витрати обігу.

23. Вплив управління запасами на витрати підприємства та економічний результат його роботи.
24. Калькулювання собівартості. Види калькуляцій. Методи калькулювання собівартості продукції.
25. Аналіз загальної суми витрат на виробництво продукції. Склад робіт за аналізом витрат на підприємстві.

Приклади тестових завдань

1. Зі зменшенням обсягу виробництва частка постійних витрат у загальній їх сумі:

- а) зменшується;
- б) збільшується;
- в) залишається незмінною;
- г) змінюється залежно від конкретних умов;
- д) спочатку зменшується, а згодом зростає.

2. Змінні витрати – це витрати, величина яких:

- а) змінюється на одиницю продукції внаслідок НТП;
- б) залежить від продуктивності праці;
- в) нестабільна у часі;
- г) залежить від обсягу виробництва;
- д) залежить від номенклатури продукції, що виготовляється.

3. До постійних належать витрати, величина яких:

- а) однакова для різних видів продукції;
- б) не залежить від обсягу продукції в межах даної виробничої потужності;
- в) постійна на одиницю продукції;
- г) має незмінні норми на тривалий час;
- д) постійно зростає.

4. Сукупні річні витрати підприємства на виготовлення та реалізацію продукції в минулому році становили 1000 тис. грн, у поточному – 1150 тис. грн. Обсяг виробництва за цей період зріс на 20 %. Норми і ціни не змінювалися. Постійні витрати у собівартості продукції становлять (тис. грн):

а) 200; б) 250; в) 150; г) 750; д) 50. **5. Об'єктом управління витратами є:**

- а) функції обліку і аналізу витрат;
- б) функції прогнозування і планування витрат;
- в) господарська діяльність підприємства з погляду здійснення витрат;
- г) функції мотивації та організації.

6. Варіант методу «директ-костинг» може базуватися на врахуванні у собівартості продукції:

- а) тільки прямих витрат;
- б) усіх змінних витрат;
- в) змінних витрат і продуктивної частини постійних витрат;
- г) правильними є всі попередні відповіді.

7. До основних методів розроблення норм і нормативів належать:

- а) розрахунково-аналітичний метод;

- б) факторний метод;
- в) досвідно-статистичний метод;
- г) динамічно-статистичний метод.

8. До стабільних норм і нормативів належать:

- а) норми витрачання праці, матеріалів;
- б) норми амортизації;

в) ставки обов'язкових відрахувань, ставки оподаткування. **9. Організація управління витратами за центрами відповідальності:**

- а) доцільна на підприємствах, які мають відокремлені підрозділи, філії та дочірні підприємства;
- б) доцільна на будь-якому підприємстві;
- в) дає можливість формувати механізм самоконтролю працівників підприємства;

10. Функціональні центри відповідальності – це:

- а) декілька місць витрат, очолювані однією особою;
- б) місце витрат, яке контролюється функціональним управлінцем згідно з його повноваженнями;
- в) це місце витрат, яке контролюється управлінською особою лише у визначений проміжок часу, під час здійснення операції.

11. У разі визначення собівартості одиниці продукції в однопродуктовому виробництві загальновиробничі витрати обчислюються:

- а) пропорційно основній зарплаті виробничих робітників;
- б) за кошторисними ставками на одну машино-годину;
- в) пропорційно прямим матеріальним витратам;
- г) шляхом ділення їх кошторису на кількість виробів;
- д) пропорційно трудомісткості продукції.

12. У період освоєння виробництва нових складних виробів їх собівартість:

- а) знижується рівномірно (лінійно) в міру зростання кількості виробів від початку їх освоєння;
- б) знижується на ту саму відносну величину за подвоєння кількості виробів від початку їх освоєння;
- в) рівномірно підвищується;
- г) залишається незмінною;
- д) не має певної закономірності динаміки.

13. Попроцесний метод визначення фактичної собівартості продукції застосовується у виробництві:

- а) індивідуальному;
- б) одностадійному;
- в) багатостадійному;
- г) потоковому;
- д) непотоковому.

14. Маржинальний прибуток – це:

- а) виручка (дохід) від продажу продукції;
- б) різниця між виручкою і змінними витратами;
- в) різниця між виручкою і постійними витратами;

- г) різниця між виручкою і загальними (сукупними) витратами;
- д) сума заробітної плати та операційного прибутку.

15. Коефіцієнт маржинального прибутку обчислюється як відношення останнього до:

- а) операційного прибутку;
- б) загальних (сукупних) витрат;
- в) змінних витрат;
- г) виручки від продажу продукції (доходу);
- д) постійних витрат.

16. У поточному періоді підприємство виробляє і продає продукції на 400 000 грн за змінних витрат у сумі 240 000 грн. У наступному періоді передбачається збільшити обсяг виробництва і продажу продукції на 100 000 грн. Завдяки цьому приріст прибутку в гривнях становитиме:

- а) 100 000; б) 50 000; в) 20 000; г) 30 000; д) 40 000.

17. Операційний ліверидж (операційна залежність) визначається відношенням:

- а) постійних витрат до обсягу продажу (доходу);
- б) змінних витрат до постійних;
- в) маржинального прибутку до операційного прибутку;
- г) маржинального прибутку до обсягу продажу;
- д) операційного прибутку до маржинального прибутку

18. Організація центрів відповідальності на підприємстві:

- а) здійснюється на підставі відповідних нормативних актів;
- б) здійснюється на підставі Закону України «Про бухгалтерський облік і звітність»;
- в) не регламентується нормативними актами;
- г) залежить від організаційної структури підприємства.

19. У разі визначення собівартості продукції за виробничими витратами операційний прибуток обчислюється як різниця між доходом від продажу і:

- а) собівартістю виготовленої продукції;
- б) собівартістю виготовленої продукції та адміністративними витратами;
- в) собівартістю виготовленої продукції та витратами на збут;
- г) собівартістю реалізованої продукції та витратами на збут;
- д) собівартістю реалізованої продукції, адміністративними витратами і витратами на збут.

20. В однопродуктовому виробництві з коротким виробничим циклом собівартість одиниці продукції визначається:

- а) діленням усіх витрат за певний період на обсяг виробництва продукції за цей самий період;
- б) безпосереднім обчисленням прямих витрат і розподілом за певною базою непрямих витрат;
- в) розподілом усіх витрат пропорційно кількості машино-годин;
- г) розподілом усіх витрат пропорційно основній заробітній платі виробничих робітників;
- д) розподілом усіх витрат пропорційно цінам продажу продуктів.

Приклади варіантів модульних робіт

Модульний контроль з дисципліни «Управління витратами» проводиться у письмовій формі. Варіанти завдань до МКР.

Варіант № 1

1. Економічна сутність та роль витрат виробництва у забезпеченні ефективності функціонування підприємств. Класифікація витрат виробництва.

2. Управлінська інформаційна система, її необхідність та достатність.

3. Задача

Визначити рівень витрат на 1 грн. товарної продукції підприємства в плановому році та їх зниження (в %) у порівнянні зі звітним роком, якщо в плановому році:

1. Товарна продукція складе, тис.грн. – 505,0.

2. Повна собівартість товарної продукції, тис.грн. – 445,0.

У звітному році:

1. Витрати на 1 грн. товарної продукції підприємства, коп. – 89,88.

4. Задача

Визначити виробничу та повну собівартість цільового виробу на плановий рік, якщо в цілому по підприємству на плановий рік передбачається:

1. Виробнича собівартість товарної продукції, тис.грн. – 32000.

2. Позавиробничі витрати, тис.грн. – 5120.

На виробництво цільового виробу планують такі витрати:

1. Сировина і матеріали, грн. – 320.

2. Основна і додаткова зарплата виробничих робітників, грн. – 26.

3. Відрахування на соц. заходи, % до зарплати – 37,86.

4. Витрати на утримання та експлуатацію устаткування, грн. – 55.

5. Загальновиробничі витрати, грн. – 60.

Варіант № 2

1. Роль прямих і непрямих витрат у методиці обліку і калькулюванні собівартості продукції.

2. Методологічні основи витратної політики за умов функціонування інформаційних систем.

3. Задача

Визначити рівень витрат на 1 грн. товарної продукції підприємства в плановому році та їх зниження (в %) у порівнянні зі звітним роком, якщо в плановому році:

1. Товарна продукція складе, тис.грн. – 600,0.

2. Повна собівартість товарної продукції, тис.грн. – 450,0.

У звітному році:

1. Витрати на 1 грн. товарної продукції підприємства, коп. – 82,40.

4. Задача

Визначити виробничу та повну собівартість цільового виробу на плановий рік, якщо в цілому по підприємству на плановий рік передбачається:

1. Виробнича собівартість товарної продукції, тис.грн. -35000.
2. Позавиробничі витрати, тис.грн. – 5320.

На виробництво цільового виробу планують такі витрати:

1. Сировина і матеріали, грн. – 340.
2. Основна і додаткова зарплата виробничих робітників, грн. – 28.
3. Відрахування на соц. заходи, % до зарплати – 37,86.
3. Витрати на утримання та експлуатацію устаткування, грн. – 58.
4. Загальновиробничі витрати, грн. – 65.

Варіант № 3

1. Поняття системи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.
2. Концепція побудови інформаційно-аналітичної системи управління виробничими витратами LACSPC.

3. Задача

Визначити виробничу та повну собівартість виробу на плановий рік, якщо на виробництво виробу в плановому році передбачені такі витрати:

1. Сировина і матеріали, грн. – 426,5.
2. Основна і додаткова зарплата виробничих робітників, грн. – 12,4.
3. Відрахування на соціальні заходи, % до зарплати – 37,75.
4. Загальновиробничі витрати, грн. – 11,1.
5. Позавиробничі витрати, % до виробничої собівартості виробу – 2,0.

4. Задача

Визначити рівень витрат на 1 грн. товарної продукції, використовуючи дані табл.

Вихідні дані для розрахунку витрат на 1 грн. товарної продукції

Вироби	Кількість виробів за планом (шт.)	Повна собівартість одиниці продукції за планом на рік (грн.)	Оптова ціна за одиницю продукції (грн.)
А	8000	410	510

Б	7000	490	605
В	1600	620	800

Повна собівартість інших виробів, тис.грн. – 548,0.

Вартість інших виробів в оптових цінах, тис.грн – 635,0

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Результати навчання з освітніх компонентів оцінюються за 100-бальною шкалою (від 1 до 100) з переведенням в оцінку за традиційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» – для семестрових екзаменів, курсових робіт (проектів) і виробничих практик; «зараховано», «не зараховано» – для заліків і навчальних практик). Шкала переведення балів подана в таблиці 1.

Таблиця 1

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою	
	залік	
90-100	зараховано	
89-70		
51-69		
26-50	не зараховано	
1-25		

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням рекомендується застосовувати наступні рівні навчальних досягнень студентів (табл. 2):

Таблиця 2.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Достатній	89...70	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	69...51	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Незадовільний	50...26	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	25...1	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8. 2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Досягнення студентів на семінарських заняттях, а також виконані ними індивідуальної та самостійної роботи оцінюються за шкалою від «0» до «5». Критерії оцінювання наводяться у таблиці 3.

Таблиця 3.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє на-

	вчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Після завершення вивчення дисципліни викладач виводить середньозважений бал, що переводиться у 100-бальну шкалу (див. таблицю 4) з відповідним ваговим коефіцієнтом.

Таблиця 4

Таблиця переведення середньозваженого балу у 100-бальну шкалу

<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>
100	4,97–5,00	80	4,10–4,14	60	3,10–3,14	40	2,25–2,29	20	1,15–1,20
99	4,94–4,96	79	4,05–4,09	59	3,05–3,09	39	2,20–2,24	19	1,09–1,14
98	4,91–4,93	78	4,00–4,04	58	3,00–3,04	38	2,15–2,19	18	1,03–1,08
97	4,87–4,90	77	3,95–3,99	57	2,96–2,99	37	2,10–2,14	17	0,97–1,02
96	4,84–4,86	76	3,90–3,94	56	2,93–2,95	36	2,05–2,09	16	0,91–0,96
95	4,80–4,83	75	3,85–3,89	55	2,90–2,92	35	2,00–2,04	15	0,85–0,90
94	4,76–4,79	74	3,80–3,84	54	2,87–2,89	34	1,95–1,99	14	0,79–0,84
93	4,72–4,75	73	3,75–3,79	53	2,84–2,86	33	1,90–1,94	13	0,73–0,78

92	4,68–4,71	72	3,70–3,74	52	2,81–2,83	32	1,85–1,89	12	0,67–0,72
91	4,64–4,67	71	3,65–3,70	51	2,78–2,80	31	1,80–1,84	11	0,61–0,66
90	4,60–4,63	70	3,60–3,64	50	2,75–2,77	30	1,75–1,79	10	0,55–0,60
89	4,55–4,59	69	3,55–3,59	49	2,70–2,74	29	1,69–1,74	9	0,49–0,54
88	4,50–4,54	68	3,50–3,54	48	2,65–2,69	28	1,63–1,68	8	0,43–0,48
87	4,45–4,49	67	3,45–3,49	47	2,60–2,64	27	1,57–1,62	7	0,37–0,42
86	4,40–4,44	66	3,40–3,44	46	2,55–2,59	26	1,51–1,56	6	0,31–0,36
85	4,35–4,39	65	3,35–3,39	45	2,50–2,54	25	1,45–1,50	5	0,25–0,30
84	4,30–4,34	64	3,30–3,34	44	2,45–2,49	24	1,39–1,44	4	0,19–0,24
83	4,25–4,29	63	3,25–3,29	43	2,40–2,44	23	1,33–1,38	3	0,13–0,18
82	4,20–4,24	62	3,20–3,24	42	2,35–2,39	22	1,27–1,32	2	0,07–0,12
81	4,15–4,19	61	3,15–3,19	41	2,30–2,34	21	1,21–1,26	1	0,01–0,06

Підрахунки середньозваженого балу здійснюються з точністю до другого знака після коми. За таблицею 4 визначають кількість балів за 100-бальною шкалою, яку множать на ваговий коефіцієнт – 0,7 і отримують кількість балів за поточний контроль. Кількість балів за поточний контроль округлюють до цілих.

8.3. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою від «0» до «30» – для дисциплін, викладання яких завершується заліком.

Загальна оцінка за модульну контрольну роботу є середнім арифметичним оцінок за кожне питання/завдання, яка переводиться за 100 бальною шкалою (табл. 4.) та множиться на коефіцієнт 0,3.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІ

9.1. Основні джерела

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Proretail [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://proretail.info/>.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>.
4. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності – Затверджено Наказом Міністерства економіки України 02.03.10 № 226 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME02094.html
5. Методические рекомендации по формированию себестоимости продукции (работ, услуг) в промышленности – Утверждено приказом Министерства промышленной политики Украины от 09.07.2007 № 373. – Государственное предприятие Государственный

- институт комплексних техніко-економічних досліджень Міністерства промислової політики України, Київ, 2007. – 321 с.
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
7. Бібліотека економіста: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/>
8. Закон України «Про інвестиційну діяльність»: прийнятий Верховною Радою України 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ. Редакція від 06.11.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/ed20141106>.
9. Кузьмін О.Є. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, У. І. Когут. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 244 с.
10. Данилко В.К. Управління витратами : навч. посібник / В. К. Данилко, О. М. Кушніренко, К. С. Марченко. – К. : Каравела, 2012. – 216 с.
11. Іванюта П.В. Управління ресурсами і витратами: навч. посібник / П. В. Іванюта, О. П. Лугівська; за ред. С. М. Іванюти. – 2-ге вид. – К. : ЦУЛ, 2011. – 320 с.

Додаткова література

12. Партин Г.О. Фінансовий контролінг : навч. посібник / Г. О. Партин, Р.І. Задерезька. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 232 с.
13. Партин Г.О. Управлінський облік : підручник / Г.О. Партин, А.Г. Загородній, Т. І. Свідрик, А. І. Ясінська, Т. М. Бойчук. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 280 с.
14. Біла О. Г. Управління витратами підприємства: теорія та практика: монографія / О. Г. Біла, І. Л. Боднарюк, Т. В. Мединська. – Львів: Видво ЛКА, 2012. – 200 с.
15. Партин Г.О. Системно-орієнтоване управління витратами промислового підприємства : монографія / Г. О. Партин, А. І. Ясінська. – Л. : ЗУКЦ, ППНВФ «Біапр». – 2011. – 200с.
16. Погорелов Ю. С. Управління витратами підприємства: навч. посібник / Ю. С. Погорелов, Л. М. Христенко, А. А. Алейніков, Г. А. Макухін; заг. ред Г. В. Козаченко. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2011. – 628 с.
17. Бланк И.А. Управление финансовыми ресурсами / И. А. Бланк. – М. : Омега-Л, 2010.
18. Давидович І.Є. Управління витратами : навч. посібник / І. Є. Давидович. К. : ЦУЛ, 2008. – 320с.
19. Партин Г. О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: монографія / Г. О. Партин. – К. : УБС НБУ, 2008. – 219 с.

20. Череп А.В. Управління витратами суб'єктів господарювання : монографія / А. В. Череп. – Ч. 1. – 2-ге вид. – Х. : ІНЖЕК, 2007. – 368 с.
21. Череп А.В. Управління витратами суб'єктів господарювання : монографія / А. В. Череп. – Ч. 2.– 2-ге вид. – Х. : ІНЖЕК, 2007. – 360 с.
22. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства : навч. посібник. – К. : ЦУЛ, 2002. – 656 с.